D•N
23/8 1949

Den nye överståthållaren

Det går inte längre att skjuta på avgörandet i överståthållarfrågan. Hr Nothin har ställt sig till förfogande ett stycke över den vanliga tidsgränsen — nu är han strängt upptagen av försvarsutredningen, som väl blir hans sista stora uppgift. Något fortsatt provisorium med tillförordnande kan man inte gärna tänka sig. Tvärtom åt det angeläget att regeringen eftersträvar en verkligt hållbar lösning. Överståthållarämbetet är ingen passageplats.

Att det är möjligt och i åtskilliga fall lämpligt att förena denna befattning med viktiga utredningsuppdrag är en annan sak. Överståthållaren bör vara en juridisk och administrativ kapacitet. De erfarenheter han samlar i sin centrala ställning gör honom ofta väl skickad att leda kommittéarbeten på det området. Den nuvarande överståthållaren har som bekant haft en dryg arbetsbörda av det slaget. Det har också flera av hans föregångare haft — och det har inte gjorts några invändningar från stadens sida i stil med de anmärkningar som brukar komma när landshövdingar engageras alltför djupt i statliga uppdrag: Överståthållaren stannar ju ändå på platsen, dessutom är han knappast så bunden av praktiska administrativa sysslor som landshövdingarna i de mest krävande länen. Överståthållarskapet står i en klass för sig. Hittills har man utgått ifrån att det icke skulle beviljas undantag från regeln om rent fackmässiga insikter. Här föreligger alltså inte fri konkurrens för framstående partipolitiker. De som nu står i främsta ledet i riksdagen är tvärtom i detta fall uteslutna, eftersom de alla saknar förstklassig juridisk förvaltningsmässig skicklighet.

Denna fordran på administrativ sakkunskap skall emellertid drivas med förbehåll — som väl är har man haft klart för sig att det behövs även andra egenskaper hos en överståthållare än de rent ämbetsmannamässiga. Befattningen har därför tillsatts om regeringen fått för liknanden ingivelser och sänkte anspråken på hr Nothins efterträdare.

"fritt" inom den antydda kompetensramen. I den meningen har överståthållarna regelbundet kommit "utifrån", en rekryteringsmetod som lämnats utan nämnvärd kritik från förvaltningens spetsar.

Däremot skulle det betraktas som ett brott mot god sed om någon uppräddad partigängare belönades med denna post. Riksdagserfarenhet och regeringserfarenhet kan vara utmärkta tillgångar, men de skall inte köpas till det priset. Över huvud taget är det ett önskemål inom — skulle man tro — praktiskt taget alla kretsar i huvudstaden att den partipolitiska belöningssynpunkten helt skjuts åt sidan som olämplig och oberättigad. Inte ens en artig gest såsom låt oss säga överflyttning av partivännen i Stockholms stadsfullmäktiges ordförandestol till överståthållarstolen skulle uppskattas. Lika olyckligt vore det att inleda en ny praxis genom att regeringen placerar någon av sina egna medlemmar i ämbetet. När hr Nothin lämnade regeringen och utnämndes till överståthållare låg det annorlunda till: han hade från början bestämt sig att få lämna regeringen efter något år för att återgå till förvaltningen. Även då betraktades emellertid detta tillvägagångssätt som exceptionellt. Till saken hör att varken inrikesminister Mossberg, justitieminister Zetterberg eller statsrådet Danielsson skulle passa för ämbetet. Den sistnämnde är för reklambetonad, rent ut sagt för enkel, de andra uträttar nog mera, men har knappast det fasta, auktoritativa handlag som det är så välgörande att överståthållaren har i skilda sammanhang. Hr Mossberg får nöja sig med att förorda detta utnämningsärende och att bevaka den sidan av överståthållarens verksamhet som han särskilt intresserar sig för, nämligen förhållandet till polisen. Underoriliga tider kan det få stor betydelse att överståthållaren är en intelligent, självständig och omdömesmässker man som behåller ledningen i sina händer. Då är det också en god sak att han i ordets egentliga mening står över partierna.

Det kunde anföras flera namn — politiska och opolitiska — som fullt motsvarar dessa olika krav. För att inte framkalla misstrevnad och munhuggande är det emellertid bäst att avstå från den sortens nominering. Dagens Nyheter har velat framhåva några grundfordringar som alla borde enas om. Dessa har delvis undanskymts i den tidigare namndiskussionen i pressen. Det vore stor skada

Sanningen kommer om HENRY FORD

NA
Professor i historia vid Stockholms Högskola — En av De Aderton i Svenska Akademien
Till sextiodrsdagen den 23 augusti har utgivits
HISTORISKA STUDIER
tillägnade
NILS AHNLUND
Festskriften rymmer sexton uppsatser, författade av historiker tillhörande Nils Ahnlunds närmaste akademiska arbetskrets samt en bibliografi över hans skrifter under den senaste 10-årsperioden.
Pris 20 kronor
* * *
Av
NILS AHNLUND
AXEL OXENSTIERNA
INTILL GUSTAV ADOLFS DÖD
Ett av den svenska historiens litteraturens storverk och en av dess yppersta biografier.
Häft. 36:—, inb. 39:50, halvfr. bd 26:—
NORSTEDTS

Födelsedagar

Firandet av bemärkelsedagar i familjen eller i en liten krets av vänner är en tilltalande svensk tradition. För personer som lever ett ställa och undanskymt liv måste det vara både trevligt och nyttigt att någon gång få sina förtjänster uttryckligen uppskattade, med de överdrifter som här festlign tillfällen till. Men födelsedagsfirandet har sedan länge industrialiserats. Då bemärkta personer fyller ett jämnt antal år, från 40 eller 50 till dess döden eller glömskan inträder, skall alla som känner festföremålet, alla organisationer som har att göra med honom vara med. Listor sänds ut, ordningen för uppvaktningarna fastställes, vid en eller flera tillställningar prisas de förtjänster, pressen ger sin tribut inte bara i form av uppskattande notiser, utan också genom skildringar av personen och hans verksamhet. Groteska överdrifter faller oss alla i minnet. Från klockan sju på morgonen ser vi en jubilar, om vilken varken mycket gott eller mycket ont är att säga, motta deputationer och dyrbara gåvor för att på kvällen bli föremål för en massmanifestation av representanter för skilda organisationer eller av "trehundra av sina närmaste vänner", som det härområdet hette i ett födelsedagsreferat.

Ofta sägs det att de socialdemokratiska organisationerna är specialister på dylika hyllningar. Sannolikt beror den uppfattningen på en ren felsyn. Det är sant att det parti som fordom kallade sig proletärt på denna punkt liksom på många andra antagit borgerlighetens vanor och utstyrsel. Men att födelsedagsfesterna inom denna riktning ofta särskilt framträder beror säkerligen helt enkelt på att de får en utpräglat politisk anstrykning och ofta reklameras som ett slags politiska aktioner. Tendenser till samma politisering av familjefester förekommer för övrigt även på andra håll; det är exempelvis vid kant att folkpartiets ledare ville ha tystnad kring sin femtiårsdag i våras, men måste finna sig i offentliga hyllningar av propagandaskäl, och liknande förteelser möter inom andra partier. Det är framför allt folk med behov av reklam som lyfter högtidsdagarna till skådespel — politiker, affärsmän, skådespelare.

Jubilarerna klagar ofta över sina strapatser — liksom de som hyllar dem klagar över sina. Det finns en enkel metod att komma ifrån saken. Man kan skriva till tidningarna eller enklare till Tidningarnas Telegrambyrå (i sistnämnda fall kostar det 15 kronor) för att slippa ett omnämnande. Det antal personer som begagnar den utvägen stiger sakta men säkert; TT avstyr numera omkring 400 födelsedagsnotiser om året. I regel är det relativt framstående personer, särskilt inom intellektuella kretsar, som undanber sig publicitet. Förresätter vi kanske att de sätter blir ej födelsedagsnotis i en tidning ett tecken på att jubilaren är fåfäng eller, vad som är värre, föga känd. Det blir något komiskt över födelsedagsreklamen.

Här möter alltså samma fångans problematik som när det gäller ordnar. Det är helt korrekt att inte ta emot ordnar, men det är trist att inte ens ha fått tillfälle att säga nej. Att undanbe sig födelsedagshyllning i pressen är i sin ordning endast för dem som är förvissade om att en dylik hyllning står till förfogande. I fråga om både ordnar och jubileer borde känslan av det löjliga i standardiserad och mekaniserad uppskattning fälla utslaget.

PRESSGRANNAR

Den brist på lokaler för folkskolorna som var så kännbar i Stockholm under förra läsåret har i höst förvärrats. De statliga myndigheterna tar detta med stort lugn, verkar det. Skolbyggnadskvoten i Stockholm är inte ens hälften av vad som egentligen skulle behövas. Endast genom att tillgripa provisorier av olika slag har folkskoleledningen lyckats rädda situationen. Med den skolbyggnadstakt som de statliga myndigheterna nu tillåter för Stockholm förutsäger Expressen (fp) att hela skolsystemet kommer att spricka av överansträngning senast 1952. Och för de södra förorterna blir situationen ohållbar redan nästa höst.

Det är oförsvarligt att under

visningen måste lida men av brister på skollokaler. Det är olustigt både för lärare och elever att behöva jaga från klassrum till klassrum, vilket man måste göra i stor utsträckning. Skolbyggnaderna är ett oting. Eftermiddagslektionen är värre, ty den förvärrar möjligheten för mödrarna att ha förvärvsarbete och förtrycker familjelivet. Gymnastik- och samlingssalar vägrar man inte räkna på att få på åtskilliga ar. I stället förevisar man att göra Stockholms 7-miljonersskrvot för skolbyggen fyra gånger så dyrt genom att bygga klassrumsbarracker av trä i stället för permanenta skolor.

Regeringen och andra statliga myndigheter bryter olika byggnadsbehov mot varandra. Bostadsbristen är utomordentligt besvärande